

**КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА;
СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА;
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ**

УДК 343.14:343.1(477)

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2024.3.10>

Сергій Євгенович Абламський,

*кандидат юридичних наук, доцент,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
кафедра кримінального процесу та організації досудового слідства
(доцент);*

 <https://orcid.org/0000-0003-4716-3985>,
e-mail: ablamu4@gmail.com;

Олександр Вікторович Ковтун,

*кандидат юридичних наук,
Управління дізнання Національної поліції України (начальник);*

 <https://orcid.org/0009-0007-4165-1829>,
e-mail: sk3993ks@gmail.com;

Вікторія Вікторівна Абламська,

*Харківський національний університет внутрішніх справ,
науково-дослідна лабораторія з проблем
наукового забезпечення правоохоронної діяльності
та якості підготовки кадрів (науковий співробітник);*

 <https://orcid.org/0000-0002-2415-7235>,
e-mail: ablamskaviktoria@gmail.com

**ОСОБЛИВОСТІ ДОКАЗУВАННЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ
ЧАСТИНАМИ 1, 2 СТ. 111-1 КРИМІНАЛЬНОГО
КОДЕКСУ УКРАЇНИ**

Важливість здійснення наукового пошуку з окресленої тематики зумовлено тим, що з початком повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну колабораціонізм на рівні вітчизняного законодавства та наукової доктрини набув принципово нового змісту. У сучасних умовах під час розслідування кримінальних правопорушень, передбачених частинами 1, 2 ст. 111-1 Кримінального кодексу України, особливістю процесу доказування є факт використання сучасного обладнання для передачі інформації, аналіз цифрової інформації та відомостей із листування, каналів та груп у соціальних мережах, проведення якомога більшого комплексу процесуальних дій, зокрема специфічних судових експертиз. Значущості також набуває взаємодія

органів досудового розслідування та громадськості в процесі обміну орієнтуючою інформацією.

Ключові слова: збройна агресія, публічне заперечення, публічні заклики, доказування, досудове розслідування, колабораційна діяльність, кримінальний проступок, дізнання, процесуальні дії.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну спричинило появу чималої кількості проблем, зокрема й у сфері законодавчого регулювання та захисту найважливіших суспільних відносин, інтересів, благ і цінностей, визнаних у сучасному демократичному суспільстві. Певні кримінальні правопорушення постали як принципово нові, що мають кримінальну процесуальну, криміналістичну та кримінологічну природу. Звісно, відбулися й суттєві зміни в процесі доказування, зокрема під час розслідування кримінальних правопорушень, передбачених частинами 1, 2 ст. 111-1 Кримінального кодексу України (далі – КК України). Одним із проблемних аспектів є те, що кримінальне законодавство майже всіх європейських країн не сформувало поняття «колабораційна діяльність» та не визначило відповідальність за неї [1, р. 89]. Водночас динаміка змін у національному кримінальному процесуальному та кримінальному законодавстві після початку війни свідчить про наявні проблеми в його застосуванні під час повномасштабного вторгнення. Деякі суспільно небезпечні діяння не були виокремлені як злочинні. Для розмежування кримінальної відповідальності необхідно було внести зміни до чинних статей КК України [2, р. 137]. При цьому у кримінальному процесуальному законодавстві на рівні змін актуальних тенденцій та підходів у здійсненні досудового розслідування відбулося переосмислення основних засад та особливостей досудового розслідування колабораційної діяльності.

Стан дослідження проблеми

В українській правовій доктрині науково-теоретичні основи осмислення особливостей доказування під час досудового розслідування різних категорій кримінальних правопорушень були закладені у ґрунтовних і комплексних наукових розвідках таких українських дослідників, як В. Бахін, В. Дрозд, В. Романюк, М. Салтевський, Т. Фомина, К. Чаплинський, Р. Чича, А. Шарнін, О. Юхно та ін. Водночас питання доказування під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 111-1 КК України, постало як новий виклик в умовах воєнного стану, що потребує осмислення актуальних особливостей задля їх урахування у практичній діяльності органів досудового розслідування.

Мета і завдання дослідження

Мета статті полягає в тому, щоб визначити основні особливості доказування під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, передбачених частинами 1, 2 ст. 111-1 КК України. Для досягнення вказаної мети необхідно вирішити такі *завдання*: проаналізувати історичні аспекти досліджуваної проблематики; сформулювати розуміння поняття «державна зрада» на основі аналізу поглядів зарубіжних та вітчизняних науковців; з'ясувати кримінально-правову природу колабораційної діяльності; встановити та проаналізувати основні особливості доказування під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, передбачених частинами 1, 2 ст. 111-1 КК України.

Наукова новизна дослідження

Перше у вітчизняній правовій доктрині під новим кутом встановлено та проаналізовано такі особливості доказування під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, передбачених частинами 1, 2 ст. 111-1 КК України, які ще не знайшли свого належного наукового обґрунтування у працях вітчизняних і зарубіжних науковців.

Виклад основного матеріалу

На початку нашого дослідження звернемо увагу на те, що історичною основою колабораційної діяльності є саме державна зрада, різновидом якої і виступає кримінальне правопорушення, передбачене ст. 111-1 КК України. Як зазначає британська науковця С. Фабр, державна зрада є одним із найсерйозніших правопорушень, які існують у більшості, якщо навіть і не в усіх юрисдикціях. Закони проти державної зради ґрунтуються на глибоко вкоріненому моральному осуді дій, які в політичній сфері є парадигмальними прикладами порушення лояльності [3, р. 427].

Торкаючись історичного аспекту досліджуваної проблематики, варто погодитися із зарубіжними вченими, які розглядають феномен державної зради на прикладі Римської республіки, зокрема в контексті сутності правового статусу так званого продитора, тобто зрадника. Проведене дослідження появи дієслова «prodere» та іменників «proditor» і «proditrix» дозволило сформулювати кілька тверджень. Цікаво, що вони стосуються лише низки видатних імен з історії. Здається, що таке небажання використовувати цей термін, який є дуже принизливим, пов'язане з почуттям скромності і тим, що він викликає негативний образ, образ поганої поведінки і надмірності, що суперечить колективному образу. Порушуючи надані йому обов'язки, продитор діє всупереч загальним інтересам. Це робить його ще більш небезпечним, оскільки неможливо передбачити його зраду. Із цієї

причини римляни відчували ненависть до цих опортуністичних людей [4, р. 15].

Американський науковець М. Локвуд зазначає, що в ранній сучасній Англії злочин державної зради не обмежувався повстанням проти монарха чи держави, але також включав подібні повстання проти внутрішньої влади. Жінки, звинувачені у вбивстві своїх чоловіків, слуги, звинувачені у вбивстві своїх господарів, і священнослужителі, звинувачені у вбивстві представників вищого духовенства, могли бути звинувачені у дрібній зраді. Оскільки обвинувачених у дрібній державній зраді судили за правилами державної зради, позитивні засоби захисту, доступні для обвинувачених у вбивстві, такі як самозахист і провокація, були недоступні для підозрюваних у дрібних зрадах. У перших десятиліттях XVII століття була здійснена реконцептуалізація дрібної зради, що передбачала перехід від погляду на дрібну зраду як на різновид зради до погляду, що дрібна зрада – це різновид вбивства. Це дозволило враховувати такі пом'якшувальні фактори, як самозахист і провокація, під час судового розгляду дрібної державної зради [5, р. 31].

Вивчаючи питання державної зради, грузинська науковиця Н. Батіашвілі стверджує, що занепокоєння перед зрадою як основний політичний вплив і як форма колективного сентименталізму формувало політичну культуру Грузії, особливо після здобуття незалежності. Дослідниця розглядає державну зраду насамперед як категорію, вбудовану в наративи колективної пам'яті, щоб продемонструвати, як її використовували для формування політичних процесів [6].

У тлумачних словниках французької мови закріплено два визначення терміна «зрада». Перший, який відразу спадає на думку юристу, відповідає акту зради Батьківщини. У цьому значенні державна зрада суперечить загальним інтересам. Друге значення стосується факту введення в оману чи зради чиєїсь довіри. Таким чином, захищається особливий інтерес жертви нелояльності [7, р. 89].

Із початком повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну колабораціонізм на рівні вітчизняного законодавства та наукової доктрини розглядається як «сприяння державі-агресору, співпраця з нею, її окупаційною адміністрацією та/або її збройними чи воєнізованими формуваннями у військовій, політичній, інформаційній, адміністративній, освітній, господарській та трудовій сферах та є наслідком збройної агресії рф проти України. Найбільше проявляється на тимчасово окупованих територіях України під впливом збройних формувань та/або окупаційної адміністрації держави-агресора» [8, с. 5].

У положеннях ст. 111-1 КК України встановлено кримінальну відповідальність за колабораційну діяльність. При цьому «стаття побудована

так, що сім її частин визначають різні види колабораційної діяльності, а восьма частина містить кваліфікований склад злочину за наслідками кримінального правопорушення, що призвели до загибелі людей або настання інших тяжких наслідків. Об'єктом цих кримінальних правопорушень є суспільні відносини у сфері національної безпеки України. Об'єктивну сторону кримінального правопорушення утворюють діяння, визначені в диспозиціях частин 1–8 ст. 111-1 КК України. Суб'єкт цих кримінальних правопорушень спеціальний (громадянин України в частинах 1–3, 5, 7) та загальний (частини 4, 6, 8). Суб'єктивна сторона для цих кримінальних правопорушень характеризується умисною формою вини особи» [8, с. 6]. У контексті наведеного погодимось із твердженням Н. Антонюк, що ця ст. 111-1 КК України має складну конструкцію, причому її частини розміщені за градацією суспільно небезпечного діяння: починаючи від кримінальних проступків і завершуючи особливо тяжким злочином [9].

Попри нормативну регламентацію вказаного кримінального правопорушення, відповідні положення КК України та Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) потребують унесення змін задля запобігання випадкам уникнення кримінальної відповідальності особами, які вчинили кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України. Так, ч. 5 ст. 49 КК України передбачає, що давність «не застосовується у разі вчинення злочинів проти основ національної безпеки України, передбачених у статтях 109–114-2, катування, передбаченого частиною третьою статті 127, проти миру та безпеки людства, передбачених у статтях 437–439 і частині першій статті 442 цього Кодексу»¹. Відповідно до положень ч. 2 ст. 297-1 КПК України спеціальне досудове розслідування «здійснюється на підставі ухвали слідчого судді у кримінальному провадженні щодо злочинів, передбачених статтями 109, 110, 110-2, 111, 111-1, 111-2, 112, 113, 114, 114-1, 114-2, 115, 116, 118, частиною другою статті 121, частиною другою статті 127, частинами другою і третьою статті 146, статтями 146-1, 147, частинами другою – п'ятою статті 191 (у випадку зловживання службовою особою своїм службовим становищем), статтями 209, 255–258-6, 348, 364, 364-1, 365, 365-2, 368, 368-2, 368-3, 368-4, 369, 369-2, 370, 379, 400, 408, 436, 436-1, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447 Кримінального кодексу України, стосовно підозрюваного, крім неповнолітнього, який переховується від органів слідства та суду на тимчасово окупованій території України, на території держави, визнаній Верховною

¹ Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 10.07.2024).

Радою України державою-агресором, з метою ухилення від кримінальної відповідальності та/або оголошений у міжнародний розшук»¹.

З практичної точки зору задля уникнення питань щодо підслідності частин 1, 2 ст. 111-1 КК України органам дізнання та допустимості доказів, отриманих під час проведення дізнання, у вищевказаних статтях доцільно замість дефініції «злочини» вживати саме категорію «кримінальні правопорушення», які охоплюють як злочини, так і кримінальні проступки. В іншому разі це не буде корелюватися з положеннями ч. 1 ст. 215 КПК України, де визначено, що досудове розслідування злочинів «здійснюється у формі досудового слідства, а кримінальних проступків – у формі дізнання в порядку, передбаченому цим Кодексом»². Варто згадати і про положення ст. 38 КПК України, де закріплено, які органи досудового розслідування здійснюють досудове слідство, а які – дізнання.

У сучасних умовах доказування під час розслідування кримінальних правопорушень, передбачених частинами 1, 2 ст. 111-1 КК України, є невіддільним від урахування особливостей сучасного обладнання, яке може використовуватися при передачі інформації, аналізу цифрової інформації та відомостей з листування, каналів та груп у соціальних мережах, що містять цінні відомості, зразки підписів, печаток та інших реквізитів документів, які відображають інформацію про колабораційну діяльність окремих осіб та груп. На цьому наголошують і зарубіжні науковці, слушно вказуючи, що питання ретельного вивчення соціальних мереж під час досудового розслідування набуває особливого значення в сучасних умовах, а особливо при розслідуванні діяльності злочинних організацій. Так, традиційний аналіз соціальних мереж можна узагальнити для моделювання деяких мережевих систем за допомогою багаторівневих структур, де окремі вузли розвивають відносини на кількох рівнях. Багаторівнева мережа називається мультиплексною, якщо кожен її рівень має принаймні один спільний шар з іншим рівнем. Науковці використовували показники аналізу багаторівневої мережі, щоб охарактеризувати учасників мережі на основі їх відповідності кожному конкретному шару. Потім науковці використали показники подібності шарів, щоб вивчити зв'язки між різними шарами. Вивчаючи взаємозв'язок учасників мережі і кореляцію шарів, вчені продемонстрували, що повну картину структури та діяльності злочинної організації можна отримати лише розглядаючи рівні як цілісну багат шарову

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 10.07.2024).

² Там само.

мережу [10]. Інші зарубіжні дослідники зазначають, що соціальні мережі є невід'ємною частиною сучасного суспільства. Сайти соціальних мереж посідають перше місце в рейтингу використання серед мільярдів вебсайтів, розміщених в інтернеті. Способи, якими злочинна діяльність переплітається із цими мережами, виходять за межі нашої уяви. Зловживання особистою інформацією користувачів та їхніми довірчими стосунками в мережі призводить до серйозних проблем [11], які, серед іншого, становлять сприятливе підґрунтя для здійснення інформаційно-психологічних операцій. Це також сприяє поширенню відповідних наративів, що призводить до формування в населення установок та орієнтацій, які згодом можуть стати основою для вчинення кримінальних правопорушень, передбачених частинами 1, 2 ст. 111-1 КК України.

Загалом розвиток соціальних мереж спричинив формування дієвих практик досудового розслідування певних категорій кримінальних правопорушень, зокрема проти основ національної безпеки. Норвезькі науковці акцентують увагу на вдосконаленні інформаційних технологій підтримки інтелектуальної роботи поліцейських, розвитку нових інформаційних систем, які використовують методи інтелектуального аналізу даних, тим самим підтримуючи поліцейські розслідування. Поліцейське розслідування в сучасних умовах – це насичена інформацією наукомістка практика [12, р. 41]. Зі свого боку М. Купманс та Дж. Джеймс наголошують на тому, що сьогодні в багатьох поліцейських розслідуваннях так чи інакше задіяні комп'ютерні системи. У деяких випадках може знадобитися швидко знайти одну комп'ютерну систему серед великої кількості комп'ютерів у мережі. Щоб дослідити потенційні докази з великої кількості конфіскованих комп'ютерних систем або з комп'ютерної мережі з декількома клієнтами, необхідно використати сортувальний аналіз [13, р. 129].

У світлі останніх змін у підходах до використання сучасних технологій в досудовому розслідуванні О. Загуменний звернув увагу на важливість використання «відкритих мережевих ресурсів, державних чи комерційних баз даних, а також сучасних підходів до виконання доручення слідчого та дізнавача» [14, с. 194], що безумовно набуває особливого значення під час розслідування кримінальних правопорушень, передбачених частинами 1, 2 ст. 111-1 КК України.

З метою вилучення пристрою, з якого саме здійснювалося поширення дописів в інтернеті, під час розслідування кримінальних правопорушень, передбачених частинами 1, 2 ст. 111-1 КК України, проводиться обшук житла чи іншого володіння особи. Здебільшого обшук проводиться за місцем проживання особи, де й виявляють і вилучають мобільний телефон, ноутбук або системний блок комп'ютера. Тут дуже важливим є перегляд листування особи, під час чого

можна виявити доказову інформацію про співучасників, їхні номери телефонів, можливе місцезнаходження тощо. Варто звернути увагу і на інформацію, що може зберігатися у хмарних сховищах.

Отже, з метою отримання доказів причетності особи (громадянина України) до публічного заперечення здійснення збройної агресії проти України, встановлення та утвердження тимчасової окупації частини території України; публічних закликів до підтримки рішень та/або дій держави-агресора, збройних формувань та/або окупаційної адміністрації держави-агресора; публічних закликів до співпраці з державою-агресором, збройними формуваннями та/або окупаційною адміністрацією держави-агресора; публічних закликів до невизнання поширення державного суверенітету України на тимчасово окуповані території України необхідно за місцем проживання особи провести обшук задля відшукування й вилучення комп'ютерної техніки та мобільних пристроїв, на яких може міститись інформація, що підтверджує зв'язки такої особи з представниками збройних формувань держави-агресора. Також доцільно здійснити тимчасовий доступ до речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю, зокрема до інформації, яка міститься на серверах операторів та провайдерів телекомунікацій, про зв'язок винної особи з метою підтвердження її місцезнаходження, зокрема на тимчасово окупованих територіях України, а також її зв'язків із представниками незаконних збройних чи воєнізованих формувань та/або збройних формувань держави-агресора [15, с. 12].

З урахуванням викладеного можна стверджувати, що однією з особливостей доказування під час розслідування кримінальних правопорушень, передбачених частинами 1, 2 ст. 111-1 КК України, є необхідність проведення якомога більшого комплексу процесуальних дій. У кримінальних провадженнях про правопорушення, передбачені частинами 1, 2 ст. 111-1 КК України, важливе значення має своєчасне проведення та подальше використання результатів комплексу різноманітних судових експертиз (комп'ютерно-технічної, фоноскопичної, криміналістичної, почеркознавчої, портретної, лінгвістичної тощо) [9, с. 7]. Так, для правильного встановлення наявності публічних закликів до вчинення злочинних дій важливим є лінгвістичний аналіз відповідних висловлювань, текстів, зображень тощо, що здійснюється в межах використання спеціальних знань лінгвістів (експертів та спеціалістів) у кримінальних провадженнях [9, с. 40]. Проведення подібних експертиз дозволяє встановити, що інформація щодо публічного заперечення збройної агресії проти України виражена особою у формі фактичних тверджень, а також оціночних суджень. Проведення подібних експертиз допомагає також визначити, що інформація має публічний характер, який передбачає поширення

відповідних відомостей серед інших осіб. Експерти ретельно аналізують створені особами тексти в соціальних мережах, публікації та іншим чином зафіксовані висловлювання на предмет виправдовування, схвалення, підтримки та заперечення збройної агресії РФ проти України. Також вони досліджують наявність психологічно значущих ознак та факторів, що потенційно можуть стимулювати й спонукати формування соціальних установок у користувачів соціальних мереж щодо виправдовування, схвалення, підтримки та заперечення збройної агресії РФ проти України, а також впливати на сприймання цієї інформації особами, які з нею ознайомилися, з метою створення змін в їхній свідомості, системі цінностей, емоційному стані, світогляді та соціальних стереотипів/установок щодо виправдовування, схвалення, підтримки та заперечення збройної агресії РФ проти України.

Не менш важливим є і проведення специфічних судових експертиз. Зокрема, однією з найпоширеніших є технічна експертиза реквізитів документів із метою ідентифікації особи, яка надрукувала машинописний текст, виготовила відповідне зображення тощо [14, с. 46].

Невід'ємною слідчою (розшуковою) дією під час розслідування кримінальних правопорушень, передбачених частинами 1, 2 ст. 111-1 КК України, є допит свідка (очевидця) колабораційної діяльності. Під час його проведення необхідно отримати максимально повні та гранично конкретизовані показання щодо всіх відомих свідку обставин учинення кримінального правопорушення. Основними питаннями, на які потрібно отримати відповіді, є такі: 1) за яких обставин мали місце факти колабораційної діяльності певної особи (публічна підтримка держави-агресора, сприяння її загарбницькій політиці, обіймання посад в окупаційній адміністрації, незаконних судових і правоохоронних органах тощо); 2) у чому полягала колабораційна діяльність особи; 3) кому ще, крім нього (свідка), відомо про факти колабораційної діяльності особи; 4) чи є документальне підтвердження обіймання певною особою керівних посад у незаконних органах влади держави-агресора, окупаційній адміністрації тощо; 5) які негативні наслідки виникають унаслідок колабораційної діяльності; 6) хто конкретно з громадян України вчиняв неправомірні дії на користь держави-агресора та за яких обставин [9, с. 38]. Ця слідча (розшукова) дія спрямована на надання свідком максимально деталізованих свідчень щодо сприяння конкретною особою державі-агресору та її представникам в ослабленні національних інтересів України, суверенітету і територіальної цілісності держави, створення в суспільстві думки про виправданість та легітимність дій представників влади і службових осіб збройних сил держави-агресора щодо вторгнення та окупації території суверенної держави України, а також щодо прихильності особи до країни-агресора.

Неможливо оминати увагою й таку особливість доказування під час розслідування кримінальних правопорушень, передбачених частинами 1, 2 ст. 111-1 КК України, як взаємодія органів досудового розслідування та громадськості в процесі обміну орієнтуючою інформацією слідчих підрозділів і підрозділів дізнання з волонтерами, місцевими активістами, представниками громадських організацій, письменниками, представниками науково-творчої інтелігенції, тобто свідомими та патріотично налаштованими громадянами, які під час окупації відмовлялися співпрацювати з окупаційною адміністрацією та чинили їй активний опір. Водночас важливо зауважити, що така взаємодія у специфічних безпекових умовах воєнного стану не обов'язково потребує очного спілкування. Значного потенціалу в наданні орієнтуючої інформації набувають повідомлення громадськості в соціальних мережах Twitter, Instagram, Facebook, а також TikTok, які можуть містити відомості про осіб, причетних до колабораційної діяльності, їхні взаємовідносини з місцевими мешканцями та/або окупаційною адміністрацією тощо.

Висновки

Підсумовуючи вищевикладене, можна дійти висновку, що історичною основою колабораційної діяльності є саме державна зрада, нормативне закріплення якої сягає своїм корінням ще часів римського права. Із початком повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну колабораціонізм на рівні вітчизняного законодавства, наукової доктрини та вищої правничої освіти набув принципово нового змісту. Інформаційно-психологічні операції, поширення відповідних наративів призводять до формування в населення установок та орієнтацій, які згодом можуть стати основою для вчинення кримінальних правопорушень, передбачених частинами 1, 2 ст. 111-1 КК України. У кримінальному процесуальному законодавстві на рівні змін актуальних тенденцій та підходів у здійсненні досудового розслідування відбулося переосмислення основних засад та особливостей досудового розслідування колабораційної діяльності.

До особливостей доказування під час розслідування кримінальних правопорушень, передбачених частинами 1, 2 ст. 111-1 КК України, слід віднести необхідність проведення якомога більшого комплексу процесуальних дій, а також взаємодію органів досудового розслідування та громадськості в процесі обміну орієнтуючою інформацією слідчих підрозділів і підрозділів дізнання з волонтерами, місцевими активістами, представниками громадських організацій, письменниками, представниками науково-творчої інтелігенції, тобто свідомими та патріотично налаштованими громадянами, які під час окупації відмовлялися співпрацювати з окупаційною адміністрацією та чинили їй активний опір.

Список бібліографічних посилань: 1. Fris P. Psychological and Ideological Basis of Collaboration in the Conditions of Russian Aggression in Ukraine. *Review of European and Comparative Law*. 2023. Iss. 1. Pp. 89–100. DOI: <https://doi.org/10.31743/recl.16515>. 2. Antonyuk N. A. Criminal and Legal Assessment of Collaborationism: A Change of Views in Connection with Russia’s Military Aggression against Ukraine. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2022. No. 3. Pp. 137–145. DOI: <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-5.3-n000312>. 3. Fabre C. The Morality of Treason. *Law and Philosophy*. 2020. Vol. 39, Iss. 4. Pp. 427–461. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10982-020-09392-5>. 4. Couhade-Beyneix C. Some Remarks on the Treason and proditores under the Roman Republic. *Droit Et Cultures*. 2017. No. 74. Pp. 15–35. 5. Lockwood M. From Treason to Homicide: Changing Conceptions of the Law of Petty Treason in Early Modern England. *Journal of Legal History*. 2013. Vol. 34, Iss. 1. Pp. 31–49. 6. Batiashvili N. Anxiety of treason in a small country: “Russian agents” and disturbed identities in Georgia. *History and Anthropology*. 2022. Vol. 35, Iss. 3. Pp. 394–414. DOI: <https://doi.org/10.1080/02757206.2022.2116018>. 7. Ballot-Lena A. Treason and Betrayal in Business Law. Treason and Betrayal in Business Law. *Droit Et Cultures*. 2017. No. 74. Pp. 89–113. 8. Колабораційна діяльність, особливості процесуального керівництва досудовим розслідуванням у кримінальних провадженнях щодо правопорушень, передбачених статтею 111-1 Кримінального кодексу України : метод. рек. // Офіс Генерального прокурора, Департамент нагляду за додержанням законів органами безпеки, Департамент захисту інтересів дітей та протидії домашньому насильству. Київ, 2024. 96 с. 9. Антонюк Н., Анісімов Г. Як розмежовувати колабораційну діяльність і суміжні склади кримінальних правопорушень // Судова влада України : офіц. сайт. 26.07.2022. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1299973/> (дата звернення: 10.07.2024). 10. Ficara A., Fiumara G., Catanese S., De Meo P., Liu X. The Whole Is Greater than the Sum of the Parts: A Multilayer Approach on Criminal Networks. *Future Internet*. 2022. Vol. 14, Iss. 5. DOI: <https://doi.org/10.3390/fi14050123>. 11. Velayudhan S., Somasundaram M. Compromised account detection in online social networks: A survey. *Concurrency and Computation-Practice & Experience*. 2019. Vol. 31, Iss. 20. DOI: <https://doi.org/10.1002/cpe.5346>. 12. Gottschalk P., Solli-Saether H. Computer Information Systems in Financial Crime Investigations. *Journal of Computer Information Systems*. 2010. Vol. 50, No. 3. Pp. 41–49. 13. Koopmans M., James J. Automated network triage. *Digital Investigation*. 2013. Vol. 10, Iss. 2. Pp. 129–137. 14. Загуменний О. О. Проблемні питання використання сучасних інформаційних та інших технологій при виконанні оперативними підрозділами доручень слідчого і дізнавача. *Право і безпека*. 2022. № 1 (84). С. 189–195. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.1.19>. 15. Методичні рекомендації при розслідуванні кримінальних правопорушень – проступків, передбачених ч. 1, 2 ст. 111-1 КК України «Колабораційна діяльність» / відділ дізнання ГУНП в Харківській області. Харків, 2024. 78 с. 16. Тетерятник Г., Мудрецька Г., Резніченко Г. Актуальні проблеми при

розслідуванні кримінальних проступків, пов'язаних з колабораційною діяльністю : метод. рек. Одеса : Юридика, 2023. 40 с.

Надійшла до редколегії 27.07.2024

Прийнята до опублікування 03.09.2024

Ablamskyi S. Ye., Kovtun O. V., Ablamska V. V. Peculiarities of evidence in the course of investigation of criminal offences under parts 1, 2 of Article 111-1 of the Criminal Code of Ukraine

The scientific search for the peculiarities of evidence in the course of investigation of criminal offences under Parts 1 and 2 of Article 111-1 of the Criminal Code of Ukraine is due to the fact that with the beginning of the full-scale invasion of Ukraine by the Russian Federation, collaborationism at the level of national legislation, scientific doctrine and higher legal education has acquired a fundamentally new meaning. It is also advisable to take into account the fact that the historical basis of collaboration is treason, the normative consolidation of which has its roots in Roman law.

Information and psychological operations, dissemination of relevant narratives to the formation of attitudes and orientations among the population, which may later become the basis for committing criminal offences under Parts 1, 2 of Article 111-1 of the Criminal Code of Ukraine. At the level of changes in the criminal procedure legislation, current trends and approaches to pre-trial investigation, the basic principles and features of pre-trial investigation of collaboration activities have been rethought.

It is substantiated that in modern conditions, evidence in the course of investigation of criminal offences under Parts 1, 2 of Art. 111-1 of the Criminal Code of Ukraine is inseparable from taking into account the features of modern equipment which can be used for information transmission, analysis of computer information and information from correspondence, channels and groups in social networks containing valuable information, samples of signatures, seals and other details of documents which reflect information about the collaboration activities of individuals and groups.

Other relevant features of evidence in the course of investigation of criminal offences under parts 1, 2 of Art. 111-1 of the Criminal Code of Ukraine include: the need to conduct as many investigative (search) and procedural actions as possible, including specific forensic examinations, of which one of the most common is the technical examination of document details; interaction of pre-trial investigation bodies and the public in the course of exchange of orientation information of investigative and inquiry units with volunteers, local activists, representatives of NGOs, writers, representatives of the scientific and creative intelligentsia, i.e. conscious and patriotic citizens who refused to cooperate with the occupation administration during the occupation and actively resisted it. Such interaction in the specific security conditions of martial law does not necessarily require face-to-face communication. Public messages on Twitter, Instagram, Facebook, and TikTok, which may contain information about persons involved in collaboration activities, their relationships with local residents and/or the occupation administration, etc., have significant potential for providing orientation information.

Key words: armed aggression, public denial, public appeals, evidence, pre-trial investigation, collaboration, criminal offence, inquiry, procedural actions.

